

Rješenja testa za državno natjecanje iz filozofije 2017.

Poštovani kolege i kolegice, nadamo se da će priložena rješenja s načinom bodovanja pomoći u ispravljanju testa. U pitanjima u kojima se traži nešto objasniti, obrazložiti ili protumačiti, navodimo samo bitne momente odgovora, a nastavnik treba prosuditi je li odgovor složen u adekvatnu cjelinu. Ako smo negdje previdjeli neki relevantan moment koji učenik navodi, to svakako treba uzeti u obzir i odgovarajuće vrednovati.

1. pitanje [3 boda]

Prema Nietzscheu, osnova svega je volja za moć. [1 bod] Zbog toga se njegova koncepcija, kao i npr. Schopenhauerova, često naziva voluntarizmom. [1 bod] Nasuprot tome stoji Hegelova koncepcija, koje se naziva panlogizmom, a prema kojoj um jest sve i nalazi se u svemu. [1 bod]

2. pitanje [3 boda]

(a) logika [1 bod], (b) filozofija prirode [1 bod], (c) filozofija duha [1 bod]

3. pitanje [3 boda]

Logički pozitivizam nastoji izgraditi sustav znanosti prema modelu prirodnih znanosti (scijentizam). [1 bod] A sustav znanosti treba rekonstruirati iz dva elementa: (a) elementarnih empirijskih doživljaja [1 bod] i (b) formalno-logičkih spojeva [1 bod].

4. pitanje [3 boda]

Budući da je cjelokupnost istinitih iskaza cjelokupnost prirodne znanosti [1 bod], a filozofija nije prirodna znanost, onda bi jedina ispravna metoda filozofije bila ne reći ništa, odnosno reći ono što se može reći, dakle, stavove prirodne znanosti, dakle, nešto što nema veze s filozofijom [1 bod]. Svrha je filozofije logičko razjašnjavanje misli. Filozofija nije teorija, nego aktivnost. Odnosno rezultat filozofije nisu filozofski iskazi, nego pojašnjavanje iskaza. [1 bod]

5. pitanje [3 boda]

Čovjek, tj. čovjekov izopačeni svijet, proizvodi religiju kao iskrivljenu svijest. [1 bod] Religija je jednim dijelom izraz zbiljske bijede, a jednim dijelom protest protiv zbiljske bijede. Međutim, religija obećava iluzornu sreću. Ona je opijum za narod. [1 bod] Prevladavanje iluzorne sreće naroda zahtjev je njegove zbiljske sreće. A to znači napuštanje onoga stanja ili svijeta kojemu su iluzije potrebne. Dakle, uspostavljanje stanja koje je jamstvo zbiljske sreće (besklasno društvo), religija će sama od sebe odumrijeti. [1 bod]

6. pitanje [3 boda]

Prema Bakunjinu, sukob interesa pojedinca i društva imanentan je svim hijerarhijskim organizacijskim strukturama, napose državi, koja redovno zanemaruje nečije interese pozivajući se na apstrakciju „općeg interesa“. U povijesnom smislu, ranije države su zanemarivale većinske interese. Demokracija zanemaruje interese manjine. [1 bod] Društvo se prvo mora osloboditi onih organizacija koje ga drže u neslobodi, organizirajući ga odozgo, a to su Crkva i država. Potom se društvo mora organizirati odozdo prema gore – slobodnim udruživanjem radnika/pojedinaca u šira udruženja. Samo „bottom up“ princip organizacije društva može garantirati ostvarenje istinskih interesa i usklađivanje interesa pojedinaca i društva. [2 boda]

7. pitanje [2 boda]

Thoreau smatra da nam je dužnost prvenstveno gajiti poštovanje prema pravičnosti [0,5 boda], a tek uvjetno prema zakonima [0,5 boda], jer bismo najprije trebali biti ljudi [0,5 boda], a tek potom podanici [0,5 boda].

8. pitanje [3 boda]

Prema Gramsciju, povijest nije rezultat aktivnosti malobrojnih koji se trude, koji pokazuju inicijativu i želju da nešto bude. Ono što se u povijesnom smislu događa u prvom je redu plod indiferentnosti mnoštva, odustajanja od vlastite volje, nesudjelovanja, prepuštanja onim aktivnima da kroje povijest prema svojim uskim pogledima i neposrednim ciljevima. [2 boda] Osjećaj historijske odgovornosti ne dopušta agnosticizam i indiferentnost, nego zahtijeva aktivan život koji doprinosi životu zajednice. Samo je historijski odgovoran, aktivan život ujedno moralan život. [1 bod]

9. pitanje [2 boda]

Rawls kaže da „dobro uređeno demokratsko društvo nije niti zajednica niti, općenitije, udruga“. Prva razlika između dobro uređenog demokratskog društva i udruge sastoji se u tome što je demokratsko društvo (kao i svako političko društvo) potpun i zatvoren društveni sustav, tj. samodostatan je i u njemu se mogu ostvariti sve svrhe ljudskoga života. [1 bod] Druga je razlika u tome što dobro uređeno demokratsko društvo nema krajnjih ciljeva i svrha na onaj način na koji to imaju osobe ili udruge. [1 bod] Nije nužno, ali u učeničkom se odgovoru može pojaviti i Rawlsov zaključak o ovom pitanju: „Demokratsko društvo sa svojom političkom koncepcijom sebe uopće ne shvaća kao udruhu. Ono nema pravo, kao što udruge unutar društva općenito imaju, da svojim članovima (...) ponudi različite uvjete ovisno o vrijednosti njihova mogućeg doprinosa društvu kao cjelini ili ciljevima onih koji su već njegovi članovi.“

10. pitanje [2 boda]

Građanski je neposluh, prema Dworkinu, različit od uobičajenih kriminalnih aktivnosti zato što su one „motivirane sebičnošću ili ljutnjom ili okrutnošću ili ludilom“. [1 bod] Od građanskoga rata građanski se neposluh razlikuje po tome što u građanskom ratu neka grupa „dovodi u pitanje legitimnost vlade ili dimenzije političke zajednice“. [1 bod] Nasuprot tome, oni koji prakticiraju građanski neposluh ne traže „nekakvu osnovnu pukotinu ili konstitucijsku reorganizaciju“, nego „prihvaćaju fundamentalnu legitimnost kako vlade tako i zajednice“ te „djeluju kako bi izvršili, a ne doveli u pitanje, dužnost koju imaju kao građani“.

11. pitanje [3 boda]

Oligarhija znači vladavinu manjine ili, preciznije, vladavinu nekolicine. [1 bod] Rancièreovo tematiziranje odnosa suvremene demokracije i oligarhije (odnosno suvremene demokracije kao oligarhije) u tekstu se može pronaći na više mjesta, a ovdje navodimo dva odlomka iz kojih bi učenici ponajprije trebali izvesti svoj odgovor: „Oligarhija demokraciji ostavlja više ili manje mjesta, a oligarhija je više ili manje oduševljena demokratskom aktivnošću. U tome smislu, konstitucionalni oblici i oligarhijske prakse upravljanja mogu biti proglašeni više ili manje demokratskima. Navikli smo postojanje nekog reprezentativnog sustava uzimati kao ključni kriterij demokracije. No i sam taj sustav je nepostojani kompromis, rezultanta suprotstavljenih snaga. On teži prema demokraciji u onoj mjeri u kojoj se približava moći bilo koga.“ „Mi ne živimo u demokraciji. (...) Živimo u državama s oligarhijskim zakonima, tj. u državama u kojima je moć oligarha ograničena dvostrukim prepoznavanjem narodnog suvereniteta i individualnih sloboda.“ [2 boda]